

Målbild och vägledande principer för verksamhetsintegrerat lärande av hög kvalitet vid Medicinska fakulteten, Linköpings universitet (LiU)

Verksamhetsintegrerat lärande (VIL) är ett samlingsbegrepp för den kliniska utbildningen som bygger på samverkan och integrering mellan högre utbildning och arbetsliv. VIL innefattar verksamhetsförlagd utbildning (VFU), fältstudier, studiebesök, klinisk undervisning (KUA/KUM) och auskultation. VIL som framför allt innefattar VFU vid Medicinska fakulteten LiU ska kännetecknas av hög kvalitet.

Nedan beskrivs vad som kännetecknar högkvalitativ klinisk utbildning genom klargörande av nödvändiga förutsättningar och utifrån ett antal principer. Dessa ska användas som målbild för klinisk utbildning av hög kvalitet vid Medicinska fakultetens utbildningar på grundnivå och avancerad nivå.

Förutsättningar, ansvar och samverkan mellan lärosäte och verksamhet

Hög kvalitet möjliggörs genom samverkan och kontinuerlig dialog mellan lärosäte och kliniska verksamheter. Att ha förståelse för varandras behov är en viktig aspekt. Dialog mellan lärosätet och regioner möjliggörs genom Utbildnings- och kompetensrådet (UKR) och dess arbetsgrupper. Samverkan mellan lärosäte och kommunerna möjliggörs genom VFU-rådet. Samverkansformer och ansvarsfördelning regleras genom de avtal som finns mellan lärosäte och region/kommun. Avtalen omfattar dessutom definitioner, de olika parternas åtagande rörande kvalitet och handledares kompetensnivå. Att i god tid, enligt respektive programs rutiner, informera den andra parten om planerade förändringar i verksamheten eller på programmet i de fall de påverkar VFU-placeringen är av stor vikt.

Lärosätet ansvarar för att informera och ha en namngiven ansvarig kontaktperson för studenterna under VFU som ska vara tillgänglig när student eller handledare har behov av stöd i studentens läroprocess. Programmet ansvarar för att informera region och kommun om innehållet i utbildnings- och kursplaner samt mål med VFU och aktuellt underlag för bedömning av studenternas målpuppfyllelse.

Inför kommande VFU behöver verksamheten ha framförhållning enligt upprättade rutiner med att utse namngiven bedömningsansvarig handledare eller VFU-ansvarig läkare, förbereda individuellt studentschema och förbereda övriga medarbetare inför kommande VFU. Rollen benämns fortsättningsvis handledare. En viktig förutsättning är att handledaren är väl införstådd med uppdraget och har tid och utrymme för handledning. Verksamheten behöver också tillse att det finns den struktur som krävs för genomförande av VFU, såsom internetåtkomst, lokalåtkomst, arbets- och skyddskläder, omklädningsrum och fikarum.

Under första VFU-dagen ska det finnas tid för strukturerad introduktion och information mellan handledare och student. Studenten ska inför varje VFU-period vara väl förberedd, såväl teoretiskt som praktiskt. Båda parter kan med fördel ta stöd av framtagna guider för problembaserat lärande, handledning under VFU och Interprofessionellt lärande, se [verksamhetsförlagd-utbildning-vid-medicinska-fakulteten](https://liu.se/artikel/verksamhetsforlagd-utbildning-vid-medicinska-fakulteten)¹.

Vägledande principer för VFU med hög kvalitet

Pedagogisk lärmiljö

¹ <https://liu.se/artikel/verksamhetsforlagd-utbildning-vid-medicinska-fakulteten>

Problembaserat lärande (PBL) är den pedagogiska grundsynen för all utbildning vid Medicinska fakulteten och ska även präglade VFU genom studentcentrerat lärande. Studenter arbetar problembaserat och utvecklar därigenom sin professionella kompetens genom ett självständigt, undersökande och kritiskt förhållningssätt och tränar samtidigt sin förmåga att arbeta i team. Hög kvalitet i lärmiljön förutsätter att studenten ges adekvat handledning, erbjuds lärsituationer och möjlighet för reflektion samt blir bemött på ett respektfullt sätt som blivande kollega samt känner sig som en del i teamet.

Handledning

Handledning kan definieras som de pedagogiska processer som bygger på en gemensam (mellan handledare och student) bearbetning av studentens erfarenhet i syfte att uppnå lärande och stärka studentens förutsättningar till framtida yrkesutövning och anställbarhet. Peer Learning är en pedagogisk modell som lägger tonvikten på ett studentaktiverande arbetssätt där studenterna uppnår färdigheter och kunskaper tillsammans, och som med fördel används för att stärka studenterna i deras problemlösningsprocess, stärka självförtroendet och bli mer självständiga. Handledning innebär ett uttalat ansvar att handleda en student under VFU-perioden enligt de lärandemål och pedagogiska målsättningar som är angivna i utbildnings- och kursplaner. Handledarens roll är att stödja och underlätta i genomförandet av kliniska moment och att stimulera studenten till reflektion så att hen resonerar, motiverar och förklarar sina handlingar och ställningstaganden och samtidigt får återkoppling av handledaren. Handledaren behöver utöver yrkeserfarenhet ha pedagogisk kompetens inklusive [formell handledarutbildning](#)² samt ha möjlighet till fortlöpande pedagogisk fortbildning inom ramen för sin tjänst. Lärosätet ska kontinuerligt anordna handledarutbildningar och arbetsgivaren ska säkerställa att de som handleder har gått denna. VFU är obligatoriskt och därmed ett examinerande moment. Rättssäker examination förutsätter att handledare har god kunskap om kursens lärandemål. Handledaren ger underlag för betyg som därefter sätts av kursens examinator.

Kvalitetsutveckling och uppföljning

Kvalitetsarbetet kännetecknas av delaktighet, dialog och kontinuerlig förbättring och ska grunda sig på systematiska uppföljningar. Kvalitet i VIL följs upp i LiUs process för kvalitetssäkring av utbildning samt genom Universitetskanslersämbetets (UKÄs) utvärderingar. Kvalitet i VIL följs i parternas gemensamma samverkansforum UKR samt VFU-rådet. Studenterna utvärderar VFU genom utvärderingsverktyget VFU-Evaluate. Genom en, mellan parterna överenskommen, process bearbetas resultaten vilka ska tillgängliggöras för verksamheten. En årlig uppföljning av handledarkompetens och handledarmodeller görs av respektive verksamhet för att säkerställa att rätt kompetens finns för att upprätthålla kvalitet under VFU. Goda exempel på VFU med hög kvalitet uppmärksammas bland annat genom Region Östergötlands och LiUs gemensamma pris "VFU-priset" och Consensus utmärkelse "Årets VFU-plats".

² <https://liu.se/organisation/liu/medfak/handledarutbildning-i-verksamhetsforlagd-utbildning-medfak>